

Täysistunto

Keskiviikko 12.10.2022 klo 14.00—20.12

12. Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Kertomus K 1/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 8/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 8/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Taimela, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.21 **Katja Taimela sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koska valiokunnan puheenjohtaja Pekonen on estynyt olemaan salityössä, esittelen varapuheenjohtajan roolissa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön. Mietintö on varsin pitkä ja perusteellinen, enkä edes yritä sitä kattavasti esitellä ja käsitellä tässä puheenvuorossa, mutta, hyvät kollegat, varoitan, että puheenvuoroni on silti nyt jonkin verran pitkä. [Tuomas Kettunen: Me jaksamme kuunnella!]

Nyt annettu joka neljäs vuosi toistuva tasa-arvovaltuutetun kertomus on ansiokas, mutta on syytä huomata, että se on historiassaan vasta toinen. Kertomuksessa ei ole käsitelty kaikkia sukupuolten tasa-arvoon liittyviä ilmiöitä, vaan siinä on keskitytty muutamiin keskeisiin teemoihin. Valiokunta pitää onnistuneena sitä, että kertomuksessa on valvontakäytäntöön sekä tutkimuksiin ja selvityksiin perustuen nostettu esiin varsinkin työelämään, koulutukseen eri koulutusasteilla sekä myös sosiaaliturvalainsäädäntöön ja sen soveltamiskäytäntöön liittyviä kysymyksiä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluelvoitteen ulottamista varhaiskasvatukseen tärkeänä ja tähdentää opetushenkilökunnan osaamisen kehittämistä sekä varhaiskasvatuksen merkitystä tasa-arvon edistämisessä. Valiokunta huomauttaa, että sukupuoliroolit ja stereotypiat alkavat rakentua aikuisten tiedostamattakin antaman mallin mukaisesti jo varhaislapsuudessa ja vaikuttavat myöhemmin oppiaine- ja koulutusvalintoihin ja työmarkkinoiden segregaatioon. Siksi on tärkeää, että sukupuoli-tietoinen ja tasa-arvotietoinen lapsen kohtaaminen vakiintuu jo varhaiskasvatuksessa. Valiokunta tähdentää, että sukupuolisensitiivisen kasvatuksen ja opetuksen avulla tulee kiinnittää erityistä huomiota poikien sekä poikaoletettujen koulumenestyksen vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Risteävällä syrjinnällä tarkoitetaan tilanteita, joissa sukupuoli voi yhdistyä muihin eriarvoisuutta aiheuttaviin tekijöihin siten, että vain ne yhdessä johtavat syrjintään. Tasa-arvovaltuutetulla ei ole toimivaltaa käsitellä risteävän syrjinnän epäilyjä, vaikka niissä olisi sukupuoli yhtenä perusteena, vaan ne kuuluvat yksinomaan yhdenver-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

taisuuslain soveltamisalaan. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ongelmallisena sitä, että tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltuudet ovat erilaiset moniperusteisen syrjinnän eri muotoihin puuttumisessa, ja kannattaa tasa-arvovaltuutetun esitystä siitä, että toimivalta sukupuoleen liittyvän risteävän syrjinnän kysymyksissä arvioidaan uudelleen.

Arvoisa puhemies! Hyvitystä voi tasa-arvolain 11 §:n mukaan vaatia silloin, kun on rikottu työnantajia, oppilaitoksia, etujärjestöjä tai tavaroiden tai palvelujen tarjoajia koskevia syrjinnän erityiskieltoja. Hyvityskanne on nostettava kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta, paitsi työhönottotilanteissa, joissa kanne on nostettava vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. Oikeussuojan kannalta on tärkeää, että hyvityseuraamus kattaa lähtökohtaisesti kaikki tilanteet, joissa esiintyy syrjintää. Tasa-arvovaltuutettu katsoo, että tasa-arvolain mukaisen hyvityksen soveltamisalaa tulisi tämän vuoksi laajentaa koskemaan syrjintää viranomaistoiminnassa, työhönottopäätöstä edeltävää syrjintää sekä sellaisia vuokratyössä esiintyviä käyttäjäyrityksen syrjiviä menettelyjä, jotka vaikuttavat työntekijän työn jatkumiseen. Valiokunta kannattaa valtuutetun esitystä.

Tasa-arvolain mukainen hyvityskanne on tyypillinen asianosaisen nostama yksilökanne. Syrjintäkieltoihin liittyvät asiat ovat kuitenkin usein luonteeltaan kollektiivisia, ja samaan asiaan liittyvä oikeussuojan tarve voi koskea laajaakin henkilökuntaa esimerkiksi palkkasyrjintätilanteissa. Tällöin yksilökanne ei lähtökohtaisesti ole paras tapa puuttua syrjivään asiantilaan. Syrjintäkieltoihin liittyvien asioiden kollektiivisen luonteen vuoksi tasa-arvovaltuutettu katsoo, että valtuutetulle tulisi antaa itsenäinen kanneoikeus tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa. Lisäksi olisi selvitettävä mahdollisuus antaa kanneoikeus ammattiliitoille ja mahdollisesti myös muille järjestöille. Valiokunta yhtyy valtuutetun näkemykseen valtuutetun itsenäisestä kanneoikeudesta.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutettu esittää kertomuksensa yhtenä suosituksena, että hyvitysmahdollisuuden lisäämistä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltuuksiin myös sukupuolisyryntää koskevissa asioissa tulisi selvittää. Muutoin hyvitysmahdollisuus lautakunnassa riippuisi siitä, onko asianosainen tullut syrjityksi esimerkiksi alkuperänsä vai sukupuolensa perusteella, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Valiokunta yhtyy valtuutetun näkemykseen ja katsoo, että myös tasa-arvokysymyksissä syrjintää kokeneella tulee olla käytettävissään matalan kynnyksen vaihtoehto hyvityksen hakemiseksi.

Samaa palkkaa tulee maksaa paitsi samoista myös samanarvoisista töistä. Tähän Suomi sitoutui hyväksyessään Kansainvälisen työjärjestön, ILO:n, samapalkkaisuussopimuksen vuonna 1962. ILO:n asiantuntijakomitea on arvioinut, että samanarvoisen työn käsite tulkitaan Suomessa kovin suppeasti. ILO:n samapalkkaisuussopimuksessa samanarvoisen työn käsite kattaa saman ja samankaltaisen työn lisäksi myös luonteeltaan aivan erilaiset työt, jotka kokonaisuutena arvioiden ovat yhtä vaativia, vaikka ne eroavat toisistaan töiden edellyttämien taitojen ja vastuun sekä niihin liittyvien työolosuhteiden osalta. Mahdollisuus naisten palkkauksellisen aseman parantamiseen samapalkkaperiaatteen mukaisesti liittyy juuri erilaisten töiden vaativuuden vertailuun.

Tasa-arvolaissa ei määritellä eikä avata samanarvoisen työn käsitettä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo, että erilaisten töiden samanarvoisuuden arviointi on etenkin Suomessa voimakkaasti sukupuolittain eriytyneiden työmarkkinoiden vuoksi ensisijaisen tärkeää ja olennaista. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa tasa-arvovaltuutetun suositusta lisätä tasa-arvolakiin säännös, jossa määritellään samanarvoisen työn käsite.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

Arvoisa puhemies! Palkkasyrjintää epäilevän työntekijän pyynnöstä työntekijän edustajalla on lisäksi oikeus saada palkkaa ja työehtoja koskevia tietoja yksittäisestä työntekijästä tasa-arvovaltuutetulta silloin, kun epäilyyn on perusteltua aihetta. Menettelyä on kritisoitu sen byrokraattisuudesta, eikä sitä ole koskaan käytetty. Palkkauksen läpinäkyvyys, palkka-avoimuus ja työntekijöiden palkkaosaaminen ovat keskeisiä välineitä lisätä tasa-arvoa ja samapalkkaisuutta työpaikoilla. Palkkaero ei johdu yksinomaan segregaatista, ja yksilöllisen palkkauksen lisääntyessä on yhä tärkeämpää huolehtia palkkasyrjinnän estämisestä. Tasa-arvovaltuutetun näkemyksen mukaan työntekijän tiedonsaantioikeuden vahvistaminen on välttämätöntä, jotta palkkasyrjintään voitaisiin tehokkaasti puuttua. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että palkkakartoitus koskee vain työpaikkoja, joissa palvelussuhteessa olevan henkilöstön määrä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää. Tämä jättää merkittävän osan työpaikoista tasa-arvosuunnitelmien ja palkkakartoitusvelvoitteen ulkopuolelle.

Niin yksilöiden kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää, etteivät syrjivät tekijät estä työnsaantia. Anonyymi työnhaku nähdään yhtenä keinona vähentää työnhakuun liittyvää syrjintää. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo, että anonyymi työnhaku voi olla hyödyllinen keino ehkäistä myös sukupuoleen perustuvaa syrjintää, ja kannattaa tasa-arvovaltuutetun suositusta selvittää anonyymien työnhaun mahdollisuuksia edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Vielä kaksi nostoa:

Tasa-arvovaltuutettu pitää naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vakavana ihmisoikeusongelmana. Valtuutettu korostaa valtakunnallisen ja systemaattisen riskinarviointijärjestelmän tärkeyttä kuolemaan johtavan lähisuhdeväkivallan torjumisessa. Suomessa toimii lähes 40 paikkakunnalla moniammatillisia MARAK-riskinarviointiryhmiä. Valiokunta pitää tärkeänä, että MARAK-toimintaa vahvistetaan ja varmistetaan niin, että työryhmien toiminta kattaa koko maan. Väkivallan tekijöille tarjottavien palveluiden rahoitus tulee saada pysyväälle pohjalle. Valiokunta tähdentää tarvetta lisätä eri viranomaistahojen, kuten oikeusalan ja poliisin sekä Rajavartioston, toimijoiden osaamista ja ymmärrystä siitä, miten naisiin kohdistuva väkivalta näyttäytyy rikosprosessin eri vaiheissa sekä miten uhreja tulee kohdata sensitiivisesti ja heidän oikeusturvan toteutumisensa varmistaa.

Sitten mitä tulee resursseihin, tasa-arvolakia koskeneissa laaja-alaisissa uudistuksissa vuosina 2005 ja 2015 on sivuutettu uusien tehtävien edellyttämät resurssit. Tasa-arvovaltuutettu on vuosien ajan kiinnittänyt ministeriöiden ja eduskunnan huomiota tasa-arvovaltuutetun jatkuvasti lisääntyneiden tehtävien ja valtuutetulla käytössä olevien resurssien väliseen epäsuhtaan. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy valtuutetun näkemykseen siitä, että valtuutetun tehtävien ja käytettävissä olevien resurssien välillä on selvä kuilu. Resurssitarvetta lisää oikeussuojan tehostamiseksi suunniteltu itsenäisen kanneoikeuden antaminen valtuutetulle. Valiokunta pitää riittävien resurssien turvaamista tasa-arvovaltuutetulle välttämättömänä tasa-arvolain velvoitteiden ja kansalaisten oikeusturvan toteutumisen sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen kannalta.

Tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö pitää sisällään useamman kannanotoehdotuksen, ja mietintöön sisältyy myös kaksi vastalauseetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä, aikahan riitti hyvin. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

19.30 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin tyttöjen päivää, hieno päivä. Hyvä, että se näkyi monin tavoin myös meidän poliitikkojen kannanotoissa. Itselläni on kolme suloista tyttöä, ja on ollut ihmeellistä tutustua heidän maailmansa ja myöskin auttaa heitä pärjäämään tässä maailmassa. Suomen tulee olla hyvä maa tytöille ja pojille joka päivä.

Kun nyt puhumme tästä tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta ja tasa-arvosta, niin tuon tähän alkuun yhden kentältä tulleen palautteen: ”Miksei puhuta poikien ja miesten tasa-arvosta? Vain tyttöjen ja naisten tasa-arvosta jauhetaan.” Täällä eduskunnassa on onneksi ehkä erityisesti viime aikoina havahduttu, ja nyt on puhuttu usein siitä, että tasa-arvo kuuluu myös pojille ja miehille. Tyttöjen asemaa pitää parantaa, mutta ratkaisuja pitää löytää myös niihin ongelmiin, jotka koskevat erityisesti poikia. Toivon, että seuraava poikien päivä myös näkyy yhteiskunnassa tasa-arvoisen vahvasti.

Tätä tasa-arvovaltuutetun kertomusta koskevassa mietinnössään työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaaakin tärkeän noston, että kertomuksessa ei ole erillistä osiota miesten ja poikien kokemista tasa-arvo-ongelmista. Tyttöjen tilanteesta on oman väliotsikkonsa alla — syystäkin — asiaa, mutta ei poikien. Hyvä, että valiokunta nostaa mietinnössään poikien tilanteen esille.

Pojat ja miehet pitää saada tasa-arvotyöhön mukaan, ja hyvin outoa tai ehkä tilannetta kuvaavaa on se, että ministeriön tasa-arvopolitiikan valmistelusta ja koordinoinnista vastaavan tasa-arvoyksikön henkilöstöstä kaikki 18 ovat naisia. Tein asiasta taannoin kirjallisen kysymyksen, mutta en saanut ministeriltä siihen vastausta tai viitteitä, aiotaanko jatkain tehdä, jotta tämä vinouma korjattaisiin. Pitää vakavasti pohtia, miten pojat ja miehet saadaan mukaan tasa-arvotyöhön enemmän ja myös sen kohteeksi. Sitäkin olen ihmetellyt, että samat henkilöt, jotka usein julistavat tasa-arvoa vain toisen sukupuolen näkökulmasta, ovat sitä mieltä, että sukupuolia itse asiassa on lukemattomia. Tässäkin salissa on kuultu, että jokainen voi itse määrittellä oman sukupuolensa omasta päästään omien tunteustensa mukaan. Tässä pitää erottaa sukupuoli ja sukupuoli-identiteetti.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa kiirehditään translain uudistamista. Nyt meille eduskuntaan onkin tuotu translaki, jonka myötä ihminen voisi vaihtaa sukupuolta miehestä naiseksi ja naisesta mieheksi täysin oman mielensä mukaan. Tätä tarkoittaa niin sanottu sukupuolen itsemäärittely, kun ihminen voi oman kokemuksensa perusteella määrittää juridisen sukupuolensa. Hallituksen esityksen mukaan tämän voisi tehdä omalla ilmoituksella ja 30 päivän harkinta-ajalla. Lokakuussa hän voisi siis olla mies, marraskuussa nainen ja joulukuussa kenties taas mies. Ilta-lehti kirjoitti toissa päivänä sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksistä translaista. Ministeriöstä kerrotaan: ”On periaatteessa mahdollista, että joku pyrkii käyttämään tätä menettelyä väärin esimerkiksi välttääkseen jonkin velvollisuuden, kuten asevelvollisuuden. Tämä saattaisi mahdollistaa myös tilanteita, joissa henkilö vahvistaisi sukupuolensa toistuvasti sillä ajatuksella, että pystyisi häivyttämään todellisen henkilöllisyytensä.” Esitystä pitää vähintään korjata siten, että sukupuolen vaihtamiseen vaaditaan lääketieteellinen selvitys ja että harkinta-aika olisi vähintään puoli vuotta eikä sukupuoltaan pidä pystyä vaihtamaan loputtomiin.

Arvoisa puhemies! Lukuisat transihmiset vastustavat tätä hallituksen esitystä. He näkevät, että se heikentää transihmisten oikeuksia. He kirjoittivat meille kansanedustajille: ”Itsemäärittely vie varsinaisilta transihmisiltä uskottavuutta ja lisää negatiivisia ennakkoluuloja heitä kohtaan. Itsemäärittely voi tulevaisuudessa vaarantaa transihmisten mahdollisuuden saada hoitoja valtion tukemana, jos sen välttämättömyyteen ei enää uskota. Maail-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

malta tunnettujen tapausten perusteella itsemäärättely tarjoaa pahimmillaan mahdollisuuden väärinkäytöksille ja jopa väkivaltaisille seksuaalirikoksille.” Minulle, monille muille ja monille transihmisille on edelleen epäselvää, mihin tätä hallituksen translakia tarvitaan, kuka sitä tarvitsee. Näyttää siltä, että ei sitä oikeasti tarvita.

Arvoisa puhemies! On outoa, että näin merkittävästi tasa-arvoon liittyvässä lakihankkeessa kuin translaissa ei ole tehty laajaa sukupuolivaikutusten arviointia. Sitä ei ole tehty, vaikka hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa sanotaan, että arvioinnin tulee sisältyä kaikkien ministeriöiden alaisten hallinnon toimintoihin. Translaki ei koske vain pientä joukkoa, vaan se koskettaa meitä jokaista. Se murentaa yhteiskuntamme perusrakenteita, voi hankaloittaa tasa-arvotyötä ja aiheuttaa sekaannuksia ja epämiellyttäviä tilanteita esimerkiksi uimahalleissa, urheiluhalleissa, oppilaitoksissa ja armeijassa. Suomi on ollut edelläkävijä sukupuolten tasa-arvon edistämisessä. Tytöille ja pojille pitää luoda samanlaiset mahdollisuudet pärjätä elämässään. Sekä tytöt että pojat ovat tärkeitä, yhtä tärkeitä — jokainen on ainutlaatuinen, arvokas ja tärkeä.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan sukupuolista, tasa-arvosta ja translaista, tämä tasa-arvovaltuutetun kertomus on kovin ristiriitainen ja epälooginen, kuten yleensäkin identiteettipoliittinen keskustelu näiden asioiden ympärillä. Kertomuksessa ensin väitetään, että sukupuolineutraali kieli on usein hyvä lähtökohta lainsäädännössä. Sitten kuitenkin todetaan: ”Käytännössä vaikuttava tasa-arvotyö edellyttää kuitenkin usein ’sukupuolisilmälasisien’ käyttämistä eli keskimääräisten sukupuolen mukaisten erojen tunnistamista”. Eli pitää siis olla sukupuolineutraalia, mutta kuitenkin nostaa erikseen vielä ”sukupuolisilmälasisit” päähän, jotta erottaisi sukupuolten erot.

Arvoisa puhemies! Emme voi kieltää tosiasioita, ja silmien sulkeminen niiltä ei johda mihinkään hyvään. Se ei johda kuin tällaisiin perusteettomiin, kummallisiin lakiesityksiin. Jos biologisia, todellisia sukupuolia ei tunnusteta, miten ylipäätään tehdään tasa-arvotyötä? Miten jatkossa tehdään naisten ja miesten tasa-arvotyötä, kun sukupuoli on pelkkä ihmisen omaan ilmoitukseen liittyvä asia? Eikö tämä hankaloita sukupuolten tasa-arvon eteen tehtävää työtä? Entä mitä jos sukupuolia on lukemattomia, mitä se merkitsee sukupuolten tasa-arvon eteen tehtävälle työlle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

19.37 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti tasa-arvovaltuutetun kertomukseen:

Tehtävienjako tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun välillä on ehkä keinoitekoisen sekä epätarkoituksenmukainen ja voi estää tehokkaan puuttumisen tapauksiin, joissa henkilöä syrjitään sukupuolen lisäksi jollakin muulla perusteella. Olisiko tarkoituksenmukaista yhdistää tasa-arvovaltuutetun tehtävät yhdenvertaisuusvaltuutetun yhteyteen sekä yhdistää tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki, jolloin epäselvää toimivaltajajausta ei olisi ja valtuutettujen resurssit voitaisiin hyödyntää tarkoituksenmukaisesti?

Itse valtuutetun kertomus ei ole tasapainossa nais- ja miesnäkökulmien käsittelyn suhteen, vaikka valtuutetun tehtävän mukaisesti pitäisi. Asianmukaisesti toteutettuna arviointi kattaisi nais- ja mieserityiset näkökulmat symmetrisesti. Kertomus itsessään on kuitenkin nyt esille nostetuissa teemoissa varsin vahvasti kallellaan naisnäkökulman huomioimiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

Kertomuksesta puuttuu teemoja, joita miesjärjestöt nostivat puutteina esille jo lausueensa valtuutetun kertomuksesta 2018. Miesten useimmiten esille nostamaa ongelmaa liittyen isyyden huomioimiseen ja erojen huoltajuuskysymyksiin ei käsitellä tässä ollenkaan. Lisäksi kertomuksessa jäävät käsittelemättä muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluiden ongelmat miesten tukemisessa. Miesjärjestöjen sukupuoliperusteinen syrjintä valtionrahoituksessa olisi myös korjattava. Tähänkään tässä ei ole puututtu.

Sitten, niin kuin Olympiakomitea huomautti asiantuntijakuulemisessa, tässä tai aiemmassa kertomuksessa ei ole käsitelty liikunnan tai urheilun tasa-arvoasioita käytännössä lainkaan, vaikka se puhuttaa tosi paljon urheilupiirejä nykyään, kun on transnaisia tullut mukaan sinne naistensarjoihin.

Tämän lisäksi tasa-arvovaltuutetun oman lausunnon mukaan uskonnonharjoitus on jätetty kertomuksen ulkopuolelle. Olisikin perusteltua arvioida naisten asemaa uskonnollisten yhdyskuntien jäsenenä ja tasa-arvon toteutumista uskonnollisissa yhdyskunnissa yleisemminkin, vaikka varsinaiseen uskonnonharjoitukseen tasa-arvolakia ei sovelleta.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä teki valiokunnan mietintöön 11 kappaletta muutosehdotuksia, ja ne eivät menneet läpi, ja sitten tehtiin kannanottoihin muutosesitys. Elikkä esitänkin vastalauseen 1 kannanottoehdotusta seuraavanlaisesti: eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää tasa-arvovaltuutetun toimivallan laajentamisen risteävän syrjinnän tilanteisiin sekä vaihtoehtona tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistojen yhdistämisen, ja kohdat 2—6 kuten valiokunnan mietintö, elikkä valiokunnan mietinnön lausumaan 1 tulisi muutos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.41 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Käsitelin tätä asiaa periaatteellisella tasolla laajemmin jo lähetekeskustelussa, joten tässä nyt tyydyn lähinnä siihen, että kannatan edustaja Lehdon tekemiä muutosehdotuksia ja otan muutaman muun yksityiskohdan esille.

Edustaja Aittakumpu äsken puhui poikien päivästä. Kun nyt hallitukselta kysytään, niin tuolla mietinnössä käytetään sellaista termiä kuin ”poikaoletettu”. Sellaista termiä perussuomalaiset ehdottivat poistettavaksi sieltä, ettemme lähtisi liikaa olettamaan poikia vaan pojat saisivat ihan olla poikia. Eli hallituksen mielestä se on varmaan sitten poikaoletettujen päivä.

On sinänsä mieltä lämmittävää kuunnella näitä edustaja Aittakummun tervehenkisiä puheita, mutta samalla jäi sellainen hämmentynyt olo, kun tämä hallitus, enemmistö hallituksesta ja keskusta kuitenkin osallistuvana puolueena, tuo yksimielisesti eduskunnan käsitteeseen tällaisen translakiesityksen, joka sisältää todellakin nämä edustajan puheessa mainitsemat epäkohdat.

Yleisesti ottaen meidän pitäisi rohkeammin todeta se, että sukupuolia on vain kaksi. En tiedä, missä vaiheessa senkin sanomisesta tulee rikos. Siihen ei ole enää pitkä matka, että tällaisten ilmaisujen käyttäminen tullaan kriminalisoimaan. Nyt voin turvallisesti mielin tässä salissa sen sanoa, kun on hieman vaikeampaa saada syyte siitä kuin tuolla jossain muualla. Mutta on se erikoista, että tällaista joutuu miettimään, onko sukupuolien lukumäärän kaksi mainitseminen rikos. Tarvittaisiin laajempi remontti arvoihin ja paluu järkeviin perusarvoihin tässä yhteiskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

19.43 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutetun kertomus on monipuolinen ja antaa hyvän ja kattavan kuvan tasa-arvon nykytilasta ja kehittämistarpeista Suomessa. Otan tässä nyt esiin vain muutamia asioita kertomuksesta.

Ensinnäkin sukupuolten välinen palkkaero on Suomessa edelleen vaikea ja pitkäkestoinen tasa-arvo-ongelma. Naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat kaventuneet hitaasti. Ero on tällä hetkellä keskimäärin 16 prosenttia säännöllisen työajan ansioista laskettuna. Palkkakysymyksessä erilaisten töiden samanarvoisuuden arviointi olisi tärkeää.

Toiseksi, iso teema tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa on väkivalta. Väkivallan, vihapuheen ja häirinnän sukupuolistuneen luonteen ymmärtäminen on edellytys sille, että väkivallan eri muotoja ja siihen liittyvää valta-aseman väärinkäyttöä voidaan torjua kunnolla. Suomessa suurin osa väkivallasta on miesten keskinäistä väkivaltaa, ja merkittävä osa Suomen henkirikoskuolleisuudesta liittyy syrjäytymiseen tai päihteiden ongelmakäyttöön. Naiset puolestaan kokevat enemmän lähisuhdeväkivaltaa. Tasa-arvovaltuutettu toteaa, että naisiin kohdistuva väkivalta on vakava ihmisoikeusongelma.

Me valiokunnassa pidämme tärkeänä, että lisätään eri viranomaistahojen, kuten poliisin sekä Rajavartioston, toimijoiden osaamista ja ymmärrystä siitä, miten naisiin kohdistuva väkivalta näyttäytyy, miten uhreja tulee kohdata ja miten varmistetaan heidän oikeusturvansa toteutuminen. Valiokunta katsoo tasa-arvovaltuutetun tavoin, että väkivallan vastaiselle työlle pitää saada riittävät resurssit.

Kokonaisuudessaan tasa-arvovaltuutetun kertomus on hyvä ja kattava, mutta muttia kuitenkin myös on. Kokoomuksen valiokuntaryhmä katsoo, että se ei voi yhtyä valiokunnan näkemykseen tasa-arvovaltuutetulle annettavasta itsenäisestä kanneoikeudesta eikä kanneoikeuden antamisesta ammattiliitoille ja muille järjestöille. Kanneoikeus muuttaisi merkittäväällä tavalla nykyistä oikeustilaa, eikä valiokunnan asiantuntijakuulemistista tasa-arvovaltuutetun kertomuksen yhteydessä voi pitää riittävän laajana, jotta tähän asiaan voitaisiin perustellusti ottaa kantaa. Näin ollen teen kokoomuksen vastalauseen mukaisen kannanottoehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

19.45 Jari Kinnunen kok: Arvoisa puhemies! Kannatan Sjöblomin tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.45 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Vielä tuossa kokoomuksen puheenvuorossa esitettiin huomioihin tästä miesten ja naisten palkkatasa-arvosta: Joskus äskettäin, kun taas puhuttiin näistä palkkaeroista, jotka eivät perustu tosiasioihin, nämä väittämät, esitin kysymyksen, että jos oletamme, että meillä on kaksi henkilöä, jotka tekevät aivan saman työn, heillä on aivan sama pätevyys, ja toinen heistä vaatisi palkkaa 3 000 euroa ja toinen suostuisi töihin 2 520 eurolla, joka on siis 84 prosenttia 3 000 eurosta, niin millaiseksi kuvittelisitte tämän 3 000 euroa vaativan henkilön mahdollisuudet päästä töihin. Sama työpanos 500 euroa kuussa isommalla palkalla — kuka hänet palkkaisi? Miksi kukaan palkkaisi miehiä, jos miehille maksettaisiin todellisuudessa samasta työstä korkeampi palkka kuin naisille? Älkää väittäkö naurettavia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu on päättynyt... — Anteeksi, edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

19.46 **Ruut Sjöblom kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Totean tähän näin, että tämä on nyt näissä kaikissa tutkimuksissa ja myös tässä tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa aivan selkeästi osoitettu, tämä palkkaepätasa-arvo, joten siitä meidän ei tässä varmaan tarvitse kiistellä. Kyllä kaikkien pitäisi saada samasta työstä sama palkka, huolimatta sukupuolesta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.